

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ**

**«ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ:
УПРАВЛІННЯ, ПОПЕРЕДЖЕННЯ,
АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ РОБОТИ»**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Харків
1-2 жовтня 2015 р.

Проблеми цивільного захисту: управління, попередження, аварійно-рятувальні та спеціальні роботи: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Харків: Національний університет цивільного захисту України, 2015. – 256 с.

У збірнику розміщено матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми цивільного захисту: управління, попередження, аварійно-рятувальні та спеціальні роботи».

Збірник містить матеріали щодо наступних напрямів:

- державне управління у сфері цивільного захисту;
- організація та проведення аварійно-рятувальних і спеціальних робіт під час ліквідації надзвичайних ситуацій;
- організація всебічного забезпечення піротехнічних та спеціальних робіт;
- проблемні питання наглядово-профілактичної діяльності у сфері пожежної та техногенної безпеки;
- забезпечення якості вищої освіти в процесі підготовки фахівців для органів та підрозділів служби цивільного захисту.

Редакційна колегія:

кандидат технічних наук, доцент Кривошей Б.І.,
кандидат технічних наук, доцент Толкунов І.О.,
кандидат технічних наук, ст. наук. співр. Тютюнник В.В.,
Ігнат'єв О.М., Торопигіна О.Ю.

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та стилістику матеріалів, представлених у збірнику.

Відповідальний за випуск Ігнат'єв О.М.

© Національний університет цивільного захисту України, 2015

АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

*Тютюнник В.В., к.т.н., с.н.с., НУЦЗ України,
Шевченко Р.І., к.т.н., с.н.с., НУЦЗ України,
Калугін В.Д., д.хім.н., професор, НУЦЗ України*

Система моніторингу надзвичайних ситуацій (НС) за функціональними признаками є багатокомпонентною системою. У зв'язку з цим сума витрат на розбудову такої системи $S^{\text{СМНС}}$ має вигляд:

$$S^{\text{СМНС}} \geq \frac{U}{k_U}; \quad 0 < k_U \leq 10; \quad S^{\text{СМНС}} = \sum_i S_{\text{моніторинг}}^{(i)}, \quad (1)$$

де U – витрати, що прогноуються; k_U – коефіцієнт неприпустимості витрат; $S^{(i)}$ – витрати на i -тий елемент системи моніторингу НС; i – кількість складових.

Відповідно, витрати на моніторинг i -ої безпеки складають:

$$S_{\text{моніторинг}}^{(i)} = S_{\text{моніторинг}_{\text{орг.}}}^{(i)} + S_{\text{моніторинг}_{\text{техн.}}}^{(i)}, \quad (2)$$

де $S_{\text{моніторинг}_{\text{орг.}}}^{(i)}$ та $S_{\text{моніторинг}_{\text{техн.}}}^{(i)}$ – затрати на організаційно-управлінські заходи та технічні засоби з моніторингу i -ої безпеки.

З урахуванням вищенаведеного у роботі удосканалено метод оцінки ефективності комплектування технічними засобами систем моніторингу НС на основі узагальненого підходу до визначення пріоритетів з техніко-економічного обґрунтування засобів контролю факторів i -ої безпеки за складовими ціни:

$$S_{\text{моніторинг}_{\text{техн.}}}^{(i)} = S_{M_{T1}}^{(i)} + S_{M_{T2}}^{(i)} + S_{M_{T3}}^{(i)}, \quad (3)$$

де $S_{M_{T1}}^{(i)}$ – складова ціни засобу моніторингу безпеки, яка обумовлена вибором типу технічного засобу; $S_{M_{T2}}^{(i)}$ – складова ціни засобу моніторингу безпеки, яка обумовлена його технічними характеристиками; $S_{M_{T3}}^{(i)}$ – складова ціни засобу моніторингу безпеки, яка обумовлена показником безпеки об'єкту контролю, на якому даний засіб планується застосовувати.

Узагальнення (на прикладах розгляду засобів пожежної автоматики [1] та інформаційної безпеки [2]) процедури застосування критерію «ефективність – інтегральна ціна» дало змогу визначити план дій щодо формування технічної бази системи моніторингу НС різного характеру на локальній території або потенційно небезпечному об'єкті, а саме (рис. 1 та рис. 2): виконати аналіз можливого спектру небезпек, які мають місце у разі виникнення надзвичайної події даного типу; сформувані графічну (або аналітичну) залежність між фактором безпеки (спектром) та пріоритетними характеристиками наявних технічних засобів (в одиницях «безпека – втрати»; виходячи з вимог безпеки об'єкту захисту, визначити пріоритетний фактор безпеки, що і обумовлює утворення складової

«інтегральна ціна» ($S_{M_{T1}}^{(i)}$); складові $S_{M_{T2}}^{(i)}$ та $S_{M_{T3}}^{(i)}$ визначаються з вимог технологічного процесу та додаткових вимог, що мають місце на об'єкті.

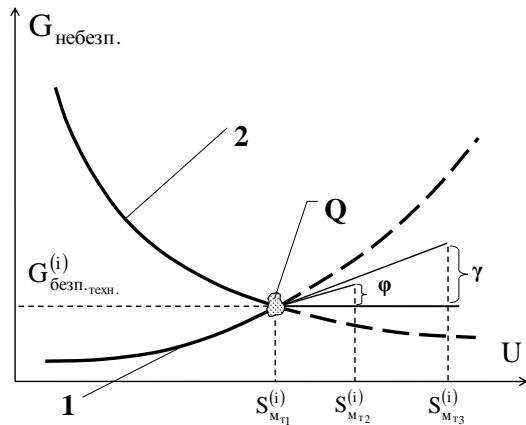

Рисунок 1 - Залежність рівня безпеки від вибору технічних засобів безпеки та витрат, пов'язаних з профілактикою прояву і-ої небезпеки ($G_{небезп.}$ – рівень небезпеки; U – розмір втрат; $G_{безп.техн.}^{(i)}$ – рівень безпеки, який досягається за допомогою обраного типу технічного засобу; 1 – крива, яка характеризує динаміку пріоритетного фактору і-ої небезпеки; 2 – пріоритетна характеристика технічного засобу (сімейство кривих); Q – область вияву небезпеки; ϕ – приріст рівня небезпеки за умов врахування додаткових необхідних технічних вимог (надійність, періодичність роботи та інше); γ – приріст рівня небезпеки за умов врахування додаткових необхідних вимог об'єкту контролю (вибухонебезпечне виконання та інше)

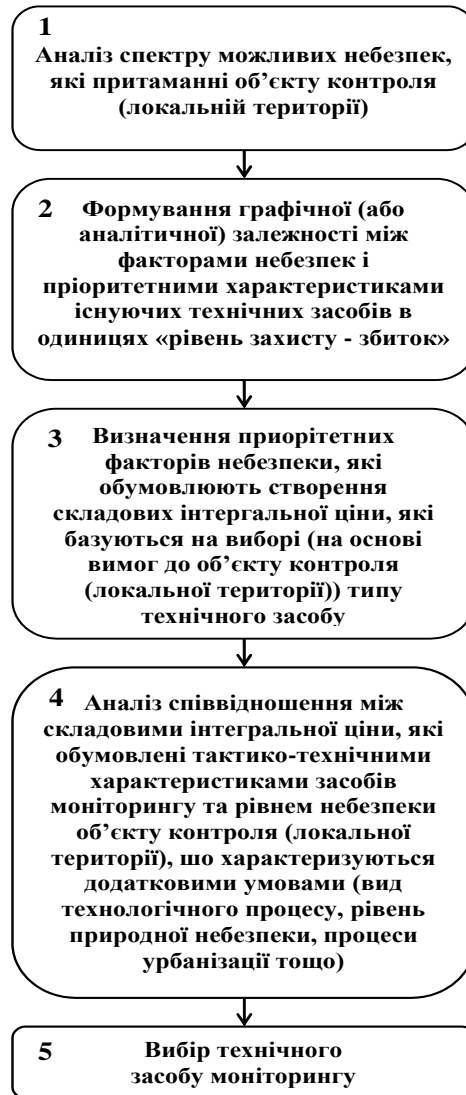

Рисунок 2 - Узагальнена процедура (алгоритм) формування технічної бази системи моніторингу НС

ЛІТЕРАТУРА

1. Тютюник В.В. Формування критерію „ефективність – інтегральна ціна”, як основи принципу комплектування технічними засобами інтегральної системи безпеки / В.В. Тютюник, Р.І. Шевченко // Проблеми пожежної безпеки. – Харків: Університет цивільного захисту України, 2008. – Вып. 23. – С. 202 – 216
2. Тютюник В.В. Принцип комплектування технічними засобами складової «інформаційна безпека» інтегральної системи безпеки за критерієм «ефективність – інтегральна ціна» / В.В. Тютюник, Р.І. Шевченко // Системи озброєння і військова техніка. – Харків: Харківський університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 2009. – № 2 (18). – С. 159 – 165.

<i>Тютюник В.В., Соболев О.М., Калугін В.Д.</i> Моделювання територіально-часових умов формування енергетичних зон взаємної небезпеки від стаціонарних і рухомих потенційно небезпечних об'єктів	173
Секція 4.	
Проблемні питання наглядово-профілактичної діяльності у сфері пожежної та техногенної безпеки	
<i>Барабаш Г.О., Хмиров І.М.</i> Умови забезпечення дисципліни в органах цивільного захисту України	176
<i>Белан С.В.</i> Деякі проблемні питання наглядово-профілактичної діяльності у сфері пожежної безпеки	177
<i>Бондаренко С.Н., Пулавский В.А., Калабанов В.В.</i> Линейный извещатель пламени с возможностью позиционного обнаружения пламени	179
<i>Васильченко А.В.</i> Поведение ударной волны в коммуникационных помещениях строительных объектов	181
<i>Данілін О.М.</i> Проблеми вогнезахисту будівельних конструкцій як одного з чинників підвищення безпеки будинків	184
<i>Ігнат'єв О.М.</i> Моніторинг надзвичайних ситуацій з використанням моделей Sentiment Analysis	186
<i>Карманний Є.В., Тузіков С.А., Лазутський А.Ф.</i> Проблемні питання вдосконалення сучасної наглядово-профілактичної діяльності у сфері радіаційного захисту, як складової техногенної безпеки	188
<i>Климась Р.В.</i> Правове підґрунтя подальшого впровадження та використання методики розрахунку індивідуального пожежного ризику для об'єктів громадського призначення	190
<i>Ковалевська Т.М.</i> Принципи правового виховання	193
<i>Мартин О.М.</i> Пожежна безпека як складна соціосистема	195
<i>Островець О.О.</i> Персональна відповідальність перевіряючих за порушення вимог законодавства, котре регламентує засади державного нагляду (контролю)	197
<i>Певцов Г.В., Яцуценко А.Я., Карлов Д.В., Пичугин И.М., Трофименко Ю.В., Борцова М.В.</i> Энергетический подход к построению радиолокационной станции бокового обзора для обнаружения чрезвычайных ситуаций	199
<i>Поспелов Б.Б., Полстянкин Р.М.</i> Анализ возможных путей развития элементов пожаропредупредительной сигнализации	201
<i>Рябінін І.М.</i> Врахування пожежно-технічної характеристики горючої речовини при дослідженні «дефлаграційних вибухів»	203
<i>Савченко А.В.</i> Исследование коррозионной активности гелеобразующей системы $\text{CaCl}_2 - \text{Na}_2\text{O} \cdot 2,95 \text{SiO}_2 - \text{H}_2\text{O}$	205
<i>Сирих В.М.</i> Исследование причины взрыва твердотопливного котла IGNS-500	206
<i>Тютюник В.В., Шевченко Р.І., Калугін В.Д.</i> Алгоритм формування технічної бази системи моніторингу надзвичайних ситуацій	209
<i>Ференц Н.О.</i> Проблеми забезпечення пожежної безпеки торфобрикетних підприємств	211
<i>Хмиров І.М., Барабаш Г.О.</i> Особливості прояву ризику у професійній діяльності	214
<i>Яковчук Р.С., Артеменко В.В.</i> Дослідження вогнезахисної ефективності вогнезахисних речовин для металевих будівельних конструкцій	214